

ELECTA MORALIA,
CULTUM
NUMINIS,

Quatenus naturæ patet,
illustrantia:

PRÆSIDE

CHRISTIANO Röhrensee/

Phil. Pract. P. P. & Elect. Alumn.

Ephoro,

RESPONDENTE

M. JO. CHRISTIANO WEIDNERO,

Annæburg. Saxone,

publicæ disputationi oblata,

Ad Diem XXII. Novembr. A. c1716 IC.

In Auditorio Majori.

WITTENBERGÆ,

Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typogr.

Philos.

C.

222, 32

LECTA MORALIA
CULTURUM
NUMERUM
QUANTITATEM
MENSURAM
MATERIAM
FORMAM
LUMEN
VITA
SALUS
PACIS
LIBERTAS
IUSTITIA
VERITAS
SCIENTIA

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

Quoniam nulla gens, nullum sit mortalium genus, quod non, vel ipso Epicuro teste, apud CICERONEM, *1. de Nat. Deor.* habeat in se doctrina anticipationem quandam DEI; extrema utique, & vel morte pianda malitia est, DEUM non agnoscere velle.

Naturalis illa, & congenita animis nostris NUMINIS cognitio eadem nos opera ad cultum ejus adducit & obligat; quem perinde natura notum ARISTOTELES asserit, *2. Top. 4.* Alibi, a jens, alia sunt honesta: DEum vero honorare, ubique. Consensus certe omnium hominum per totum terrarum orbem ab ipsis mundi incunabulis personans merito pro voce quadam atque dictamine naturæ habetur, verique elogium obtinet. Quod agnoscit M. TULLIUS, *l. c.* De quo, inquiring, omnium natura consentit, id verum esse necesse est. Et SENECA, *Epist. 117.* Multum dare solemus præsumptioni omnium hominum. Apud nos veritatis argumentum est, aliquid omnibus videri.

Ac prima quidem obligatio colendi DEI recte arcessitur ab ejus *ὑπεροχῇ* & excellentissima natura, quæ infinitis modis res omnes alias antecellit. Habet enim venerationem justam, quicquid

excellit. CICERO *l.c.* Quam causam & Epicurus reddit SENECAE, quaerenti, cur colat DEUM: Propter Majestatem ejus eximiam, respondens, singularemque naturam. *4. de Benefic. c. 19.* Et profecto, consideranti unicuique attento animo DEI perfectiones, non modo omnia reliqua praeter illis apparebunt exigua, vilia, nulla, sed & horum magnitudo & gloria admirationem in ipso, venerationemque pariet, qua sensum hominis ponderi divinae gloriae ferendo non esse parem confitebitur.

IV.

Altera colendi NUMINIS obligatio deducitur ex hominis a DEO dependentia. Ab ipso enim, tanquam prima & independente causa, non modo totum hoc universum, sed in specie quoque hominem ipsum in fieri, esse, operari, & conservari dependere, naturae hominis non est obscurum. Hinc illa ARATI, *Phaen. in pr.*

Fruimur Jove, & utimur omnes:

Nos genus illius.

Ubi per Jovem DEUM verum mundi opificem intelligi debere, testis est PAULUS, *Act. 17, 28.* Et OVIDIUS, *l. Metamorph. Fab. 1.*

Natus homo est: sive hunc divino semine fecit

Ille opifex rerum, mundi melioris origo.

Inde igitur agnoscit homo, se DEO ex jure creationis

nis

nis & conservationis esse subjectum, ejusque adeo
in se imperium, in sua omnia dominium reveretur.
Debemus parentibus nostris pietatem, inquit ROM.
SAPIENS, *6. de Benefic. c. 23.* & multi non, ut gigne-
rent, coierunt. Dii non possunt nescire, quid esse-
cturi essent, cum omnibus alimenta protenus, & au-
xilia providerint: nec eos per negligentiam ge-
nuere, quibus tam multa genuerunt. Cogitavit
enim nos ante natura, quam fecit; nec tam leve o-
pus sumus, ut illi potuerimus excidere. Hanc ob-
ligationem populo suo in animum revocat ipse DE-
US Opt. Max. MALACH. 1, 6. Filius honorat patrem,
& servus Dominum suum. Si ergo pater ego sum,
ubi est honor meus? & si dominus, ubi timor me-
us? Egregie hoc illustrat LACTANTIUS, *de ira DEI,*
c. ult. Debemus hunc omnes & amare, quod pa-
ter est; & vereri, quod dominus; & honorificare,
quod beneficus; & metuere, quod severus. Utraque
persona in eo venerabilis. Quis salva pietate non
diligat animæ suæ parentem? aut quis impune con-
temnat eum, qui rerum dominator habeat in o-
mnes veram & æternam potestatem? si patrem con-
sideres, ortum nobis ad lucem, quæ fruimur, submi-
nistrat: per illum vivimus, per illum in hospitium
hujus mundi intravimus. Si DEUM cogitas, ille
nos innumerabilibus copiis alit, ille sustentat, in hu-
jus domo habitamus, hujus familia sumus. &c.

X 3

V. Ter-

Tertia obligatio petitur a nostra in nihilum vergentia, defectuq; rerum omnium, quibus ad nostri conservationem opus habemus, cum perpetuo desiderio ac appetitu, defectus istos supplendi. Quod cum a nobismetipsis præstare non valeamus, necesse est, ut superiorem potestatem reverenter ac humiliter accedamus, atque ab ejus immensa præstantia id flagitemus, ab infinita vero bonitate expectemus. Scilicet DEUS ille maximus, potentissimusq; ipse vehit omnia. SENECA, *Epist.* 31. Ipse auriga, ipse currus, ut ita dicam, est, quo machina hæc mundi vehitur atque sustentatur. LIPSIUS *ad b. l.* Cum igitur, quicquid in hoc universo, quicquid in homine imprimis ipso boni inest, ac præclari, id omne multo excellentius sit in DEO, omne sit a DEO, ad fontem omnis bonitatis merito convertitur homo, eaque non modo mutuo sibi ad tempus collata de prædicat, verum etiam cessura ad supremi NUMINIS libitum agnoscit, atque inde opem ejus & auxilium implorat, ut succurrat nostræ ad nihilum inclinationi, defectus suppleat, ac desideriis opituletur. Agnovit hoc EURIPIDES, *in Phœniss.*

Non possidemus propria mortales bona,
Sed jus deorum, nostra dispensatio est,
Et commodata, cum volunt, repetunt dei.
Quis compos mentis, inquit Socrates, apud XE-
NO-

NO.

NOPHONTEM, 4. memorabil. a quoquam alio
majora speraret, quam a diis, qui maxime nobis
prodesse possunt? Hæc vero sperare ab iis illum o-
portet, qui eis placet: ille vero illis placebit, qui
quam maxime illis obediat. Enimvero omnia pro-
spere eveniunt sequentibus deos, adversa spernentibus.
LIVIUS, 5, 51.

VI.

Porro cum homo singulis momentis infinitis a
DEO se affici beneficiis sentiat, ex gratæ mentis lege
adducitur, ut animum, cogitationesq; universas ad
ejus cultum referat. Nullum enim officium referen-
da gratia magis necessarium. CICERO, 1. de offic.
Qui bonum præbent, eos colere & venerari sole-
mus, ait SIMPLICIUS, ad Epict. c. 38. DEUS igitur,
opifex omnium, maxime est venerandus. HERO-
CLES, in Carm. Pythag. Ecquid enim tam laudabile,
quid tam æqualiter in omnium animos receptum,
quam referre benemeritis gratiam? SENECA, 4. de
Benefic. c. 3. Qui proinde monet: Grati simus ad-
versus deos, grati adversus homines, grati adversus
eos, qui nobis aliquid præstiterunt, grati etiam ad-
versus eos, qui nostris. IDEM, 5. de Benef. c. 17. AC
DEO cum primis ad gratam mentem obligari ho-
mines, inde est, quia plurima & maxima beneficia
in eos confert, sine spe recipiendi, cum nulla tamen
DEO dandi beneficii causa sit. IDEM, 4. de Benef.
c. 3. & 8.

VII. Ad

Ad idem officium colendi DEI sacrum illud in homine a DEO erectum tribunal, conscientia, nos vocat: quia illi etiam, qui nullo teste peccant, qui- que nullum in terris verentur judicem, tacito ve- lut verberare ac horrore concutiuntur, iudiciumque NUMINIS extimescere incipiunt; unde ad pla- candam iram ejus, toto animo vertuntur. Hinc CICERO, *i. de fin.* Si qui opibus hominum sibi contra conscientiam septi & muniti esse videntur, deos tamen horrent, easque ipsas sollicitudines, quibus eorum animi dies noctesque exeduntur, a diis immortalibus supplicii causa importari pu- tant. PLATO, *i. de Republ.* Si quis, inquit, mor- ti vicinus est, fabulæ de inferis, hactenus irritæ, movent tunc animam, quod veræ sint suspican- tem, atque ipsa sive propter senectutem, seu quod alteri vitæ propinquior illa acutius cernat, solici- tudinis plena redditur, & examinat, si quem inju- ria affecerit. Scilicet hæc est illa Rhadamantea lex, ut, qui male egit, mala patiatur, quam DEUM comitari, ultricem scelerum, Ethnici crediderunt, ac propterea NUMEN offensum omni ratione placare studuerunt, & Epicureum dogma, quo DEUM neque ultionem prosequi, nec promeri- tis capi statuebatur, ceu religioni inimi- cum, proscripserunt.

